

матеріал, вчити не просто запам'ятовувати й відтворювати, а й застосовувати на практиці. Методи, що організують навчання через бажання, активізують навчання студентів, стимулюють їхню природну цікавість, мотивують їх самостійно оволодівати знаннями.

Література:

1. Буренко В. Стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти / Валентина Буренко, Валерій Редько // Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – № 4. – С. 28–33.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий керівник українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Николаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Карп'юк О. Д. Європейське Мовне Портфоліо: методичне видання / О. Д. Карп'юк. – Тернопіль : Лібра Терра, 2008. – 112 с.
4. Николаева С. Ю. Проект «Тьюнинг образовательных систем в мире» и формирование иноязычной коммуникативной компетентности / С. Ю. Николаева // Іноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 5–12.
5. Халеева И. И. Понимание иноязычного устного текста как аспект межкультурной коммуникации / И. И. Халеева // Глядя в будущее. – М. : ЗЕМА ; МГЛУ, 1992. – С. 120–127.
6. Хом'як А. Особистісно-діяльнісний підхід як важлива умова формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення англійської мови [Текст] / А. Хом'як // Молодь і ринок. – 2008. – № 2 (37). – С. 129–134.

УДК 811.161.2–115'373.611

А. О. Білоус

СЛОВОВІРНА КАТЕГОРІЯ АГЕНТИВНОСТІ ПОХІДНИХ СУБСТАНТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ПОРІВНЯНО З ПОЛЬСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ

Синхронічне зіставлення особливостей словотворення української, польської та англійської мов дозволяє виявити відмінності у функціонуванні систем цих неспоріднених мов. Назви виконавців дії є одним із найбагатших словотвірних розрядів як щодо кількості лексем, так і щодо багатогранності словотвірних типів у межах словотвірної категорії особи. На сьогодні існують різні думки стосовно семантико-синтаксичної сутності словотвірної категорії агентивності.

Об'єктом пропонованої розвідки є словотворення відіменникових агентивів у сучасній українській, польській та англійській літературних мовах. Мета – охарактеризувати словотвірну категорію агентивності (відіменникові агентиви) в системах української, польської та англійської мов, виявивши основні спільні та відмінні словотвірні типи, які її формують.

Дослідження словотвірної категорії агентивності привертало увагу багатьох науковців. І. Ковалик подав власну класифікацію СК іменника, у якій чітко визначив місце словотворчого розряду *nomina agentium*. Н. Клименко структурувала вміст СК агентивності, визначивши її ядро та периферію. О. Потебня наголошував на відмінному функціонуванні цієї СК у різних мовах.

В. Олексенко звертав увагу на стилістичні можливості словотвірної категорії особи. Межі СК агентивності також досліджували: Н. Шнякіна, А. Мамрак, В. Лопатін, Ю. Балтова. Словотвірну будову агентивних назв вивчали: Т. Басова, А. Майборода, І. Олійник. Окремі семантичні підгрупи розглядали: В. Коломієць, І. Сухомлин, Н. Титаренко та ін. відомі науковці.

Словотвірна категорія – це абстрактна одиниця дериватології, що формується сукупністю словотвірних типів, похідні слова в межах яких належать до однієї частини мови, утворені однакою способом та об'єднані спільністю дериваційного значення, що виражене різними словотвірними формантами. Залежно від частиномовної належності твірного слова суфіксальні іменники поділяємо на віддієслівні та відіменні (відіменникові та відприкметникові), а також агентиви, утворені основоскладанням і словоскладанням.

СК агентивності охоплює особливості творення лексичних одиниць – назв діяча від дієслівної основи за допомогою відповідних суфіксів. На сьогодні термін «агентивність» є рідковживаним, у лінгвістичній літературі здебільшого використовуються словосполучення *назви суб'єкта дії, виконавця дії*.

Твірна основа похідних субстантивів передає основне лексичне значення слова і може вказувати на об'єкт, інструмент, місце або результат дії. Словотвірний формант має агентивне значення, тобто вказує на виконавця дії, яка, у свою чергу, розуміється потенційно виконуваною. Таким чином, відіменникові агентивні назви можна поділити на такі семантичні групи як відоб'єктні, відрезультативні, відлокативні та відінструментальні. Розподіл слів проводиться за допомогою трансформації агентивів, розгортання значення слова до рівня простого речення. Наприклад, агентив *діл-о́к* зі значенням «той, хто спритно веде справи (діла)» утворений від іменника *діло*, що є об'єктом потенційної дії *вести*. Тому *діл-о́к* – відоб'єктний агентив.

Отже, за таким критерієм досліджувані деривати об'єднано в семантичні групи:

- відоб'єктні: *agrésor* – той, хто виявляє агресію (*agrés-or* ← *agrésія*);
- відрезультативні: *розбійник* – той, хто займається розбоєм (*розбій-ник* ← *розбій*);
- відлокативні: *бібліотéкар* – працівник бібліотеки (*бібліотék-ар* ← *бібліотéка*);
- відінструментальні: *автомобіліст* – той, хто їздить автомобілем (*автомобіл-іст* ← *автомобілізм*).

Деякі утворення в зіставлюваних мовах можуть бути мотивовані різними обставинами виконуваної дії. Наприклад, у пол. *sklepik-arz* – той, хто працює в магазині (← *sklepik*, тому відлокативний агентив), в укр. *кράм-а́р* – той, хто закупає крам, товар (← *крам*, тому відоб'єктний агентив). Відмінне утворення номінацій пояснюється різним світосприйняттям носіїв досліджуваних мов. У статті такі деривати віднесено до однієї семантичної групи, але зазначено невідповідності в мотивації.

Віддієслівні, відприкметникові агентиви та назви діячів, утворені словоскладанням, можуть бути предметом подальших досліджень. Проаналізовані в статті словотвірні типи словотвірної категорії агентивності дають можливість охарактеризувати словотвірний потенціал кожної досліджуваної мови, який забезпечує збагачення їхнього словникового складу.